

**Громадська організація
«Південна фундація педагогіки»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ РОБІТ
учасників міжнародної
науково-практичної конференції

**«СУЧАСНІ НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ
У ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІЦІ –
ПРОГРЕС МАЙБУТНЬОГО»**

19–20 травня 2017 р.

**Одеса
2017**

УДК 001.8:[159.9+37.01](063)
ББК 72+88+74я43
С 91

С 91 Сучасні наукові дослідження у психології та педагогіці – прогрес майбутнього:
Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції
(19–20 травня 2017 р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2017. –
124 с.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 001.8:[159.9+37.01](063)
ББК 72+88+74я43

© Автори статей, 2017
© Південна фундація педагогіки, 2017

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Валюх Е. В. РЕАЛІЗАЦІЯ ВПРАВ ТА ТЕХНІК РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ТАНЦЮВАЛЬНОМУ ДУЕТІ.....	7
Гант О. Є. ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ – СПОРТИВНИХ ВОЛОНТЕРІВ	10
Євин М. А. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У СТУДЕНТІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	12
Журавльова Н. Ю., Гурлева Т. С. ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ДРУЖИНАМ ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: МОЖЛИВОСТІ ГУМАНІСТИЧНОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ	14
Корчакова Н. В. РОЗГОРТАННЯ ПРОСОЦІАЛЬНИХ ТЕНДЕНЦІЙ У ПЕРІОД ПІЗНЬОЇ ЗРІЛОСТІ.....	17
Литвинчук М. Ю. МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ В СТРУКТУРІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ.....	20
Малик Я. К. ХАРАКТЕРИСТИКА ПСИХІЧНОЇ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ У БОКСЕРІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ СПОРТИВНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ.....	22
Омельченко М. С. ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ «АКМЕ» В ОСОБИСТІСНОМУ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ.....	24
Балла Л. В., Семка Т. В. ПІСОЧНА ТЕРАПІЯ У РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	27
Тарасова О. О., Шукалова О. С. СТРЕС У УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ.....	29
Черепехіна О. А. СТИЛІ ПЕРЕЖИВАННЯ ЖІНКОЮ ВАГІТНОСТІ	32

СЕКЦІЯ 2. ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

Палінчак В. М. КОМУНІКАЦІЯ ЯК ФУНКЦІЯ УПРАВЛІННЯ.....	35
---	----

Сенечко А. Ю. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ.....	38
---	----

СЕКЦІЯ 3. ПЕДАГОГІЧНА ТА КОРЕКЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

Булеза Б. Я. КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА РОБОТА З ДЕЗАДАПТОВАНИМИ ДІТЬМИ В ПРИТУЛКАХ ДЛЯ НЕПОВНОЛІТНІХ	41
---	----

Луцик Г. О. ХАРАКТЕРОЛОГІЧНІ ПРОЯВИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ	43
---	----

Ревасевич І. С. ПСИХОКУЛЬТУРНІ ПЕРЕДУМОВИ СТАБІЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНОЇ АДАПТОВАНОСТІ У СИСТЕМІ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ.....	46
---	----

СЕКЦІЯ 4. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГА: ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Гордій Н. М. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДНЗ ДО ВЗАЄМОДІЇ З РОДИНОЮ	50
---	----

Kravets S. F. DEMANDS TO PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF UNIVERSITY TEACHERS OF ESP COURSES	53
--	----

Попович І. Є. ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ-ДОСЛІДНИКА У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ.....	55
---	----

СЕКЦІЯ 5. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МІЖЕТНІЧНИХ І МІЖКУЛЬТУРНИХ ВІДНОСИН

Козубовська І. В., Байбакова О. О. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ МІЖЕТНІЧНИХ ВІДНОСИН В США	59
--	----

СЕКЦІЯ 6. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Мажец Б. В. НОВАТОРСЬКІ ТЕНДЕНЦІЇ У ДОШКІЛЬНІЙ ПЕДАГОГІЦІ В ПОЛЬЩІ	62
--	----

Прус Л. О. В. О. СУХОМЛИНСЬКИЙ ПРО ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОФЕСІЇ ВЧИТЕЛЯ	66
--	----

Triakina O. A., Soloviova O. V. THE ISSUES OF LEARNING LANGUAGES IN THE CONTEXT OF REASONABLY NECESSARY PERIOD OF TIME	69
---	----

У процесі медико-соціальної роботи широко використовуються різні технології медико-соціальної реабілітації. Це – система медичних, соціально-економічних, психологічних заходів, спрямованих на відновлення здоров'я людини, її працездатності і соціального статусу, тобто повернення людини до повсякденного життя у сім'ї, трудовому колективі як повноцінного члена суспільства, зокрема, діагностика (детальне вивчення результатів медичного обстеження і відповідних медичних документів, а також аналіз професійно-трудова і соціально-побутових даних про клієнта); медико-соціальна експертиза (визначення в установленому порядку потреб особи в заходах соціального захисту, на основі оцінки обмежень життєдіяльності та ін.); терапія (соціальне лікування, соціальний захист хворого, який сприяє виявленню прихованих або нереалізованих можливостей і здібностей клієнта з метою подальшої оптимізації його життєдіяльності); адаптація (надання допомоги у вирішенні проблем, пов'язаних з пристосуванням до нових умов життя в результаті втрати працездатності чи інвалідності, сприяння у вирішенні матеріальних проблем за рахунок реалізації власного потенціалу клієнта, включаючи професійне навчання і працевлаштування).

ЛІТЕРАТУРА

1. Алмазов Б.Н. Психологические основы педагогической реабилитации / Под ред. Э.Ф. Зеер. – Екатеринбург: Изд-во Урал. Гос.проф.пед.у-та, 2000. – 310 с.
2. Мартыненко А. В. Теория и практика медико-социальной работы: учеб. пособие / А. В. Мартыненко. – М.: Гардарики, 2007. – 159 с.

Луцик Г. О.

викладач кафедри вікової і педагогічної психології
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна

ХАРАКТЕРОЛОГІЧНІ ПРОЯВИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Економічна та політична нестабільність, що мають місце у сучасному суспільстві нерідко зумовлює певні відхилення від моральних приписів та норм, що негативно позначається на поведінці та вчинках людей. Наслідком деструктивних процесів стає поширення девіантної поведінки у середовищі підлітків.

У зв'язку з цим спостерігається активізація уваги до проблеми девіантної поведінки з боку представників багатьох галузей, що зумовлює багатоаспектність та багатогранність її розуміння. Так, з позиції соціології (Я. Гілінський, Е. Дюркгейм, Р. Мертон) це явище розуміється як одна з форм відносин між особистістю і суспільством, у ході реалізації яких особистість вдається до порушення суспільних норм.

Розширюють уявлення про девіантну поведінку погляди представників психологічної науки (А. Бандура, О. Змановська, Н. Максимова, В. Менделевич, З. Фрейд), які вважають, що девіантність виникає внаслідок конфлікту між індивідом та суспільством, через неможливість задоволення особистісних потреб та самоактуалізації особистості, у зв'язку з наявністю комплексів, що супроводжується неадекватними реакціями на стимули довкілля, або ж як наслідок наuczіння подібних форм поведінки.

У межах педагогічної науки розгляд девіантності здійснюється у контексті аналізу зовнішніх і внутрішніх детермінант девіантної поведінки (І. Бех, Ю. Клейберг, В. Оржеховська, Т. Федорченко), найзначущішою серед яких вважається важковихованість.

Водночас варто підкреслити, що девіантну поведінку слід аналізувати з двох сторін: деструктивної – як нормативного відхилення (що надає їй негативного значення) та конструктивної – як стану послаблення контролю над бажаннями.

У негативному значенні девіантна поведінка трактується як дезадаптивна стійка форма поведінки, що виражається у систематичних аморальних та протиправних вчинках та діях психічно здорової людини і призводить до негативних наслідків для неї, для групи, до якої вона входить, і для суспільства загалом.

Варто підкреслити, що у дослідженнях девіантної поведінки вчені надавали особливого значення прояву цього феномена у підлітків. Причиною цього, як вважає А. Демічева, є те, що у підлітковому віці такі прояви визначаються чи не найвищою інтенсивністю. Причину цього автор вбачає у «соціальній незрілості і фізіологічних особливостях організму, що формується» [2, с. 14]. Вказані особливості проявляються в прагненні випробувати нові відчуття, у допитливості, цікавості, недостатній здатності прогнозувати наслідки тієї чи іншої дії, у підвищеному бажанні незалежності [2].

З погляду Н. Апетик, Н. Максимової, Т. Федорченко, девіантна поведінка підлітків виявляється у пропусках уроків, частих прогулах, бродяжництві, спричинених важковихованістю [1; 9].

Водночас, як стверджує Т. Федорченко, до проявів девіацій у підлітків слід віднести недисциплінованість, порушення правил поведінки на уроках, перервах, грубощі у стосунках з однолітками, бійки, зухвалу манеру поведінки, лайку, втечі з дому, хуліганство та правопорушення, а також дратівливість та схильність до вживання психоактивних речовин [9, с. 68-69].

Розширюючи ці характеристики, Н. Апетик звертає увагу на те, що такі підлітки нерідко вдаються до паління, вживання алкоголю та наркотиків. У стосунках з іншими вони можуть виявляти агресію, вдаватись до злочинних дій, а по відношенню до себе – до суїциду [1, с. 9].

Зазначені характеристики отримали узагальнення у дослідженнях А. Самойлова, який відносить до них низьку загальну культуру, відсутність позитивних інтересів і прагнень, зневажливе ставлення до оточуючих, агресивність, грубість, запальність, недисциплінованість, шкідливі звички (куріння, наркоманія, алкоголізм, вживання нецензурної лексики) [7, с. 6].

Зазначені прояви можна пояснити певними особливостями розвитку їхньої афективної сфери, що, на думку Ю. Клейберга, виявляється у високій афективній спрямованості і, як наслідок, імпульсивності поведінкових реакцій, низькому рівні їх диференціації [3, с. 18].

При цьому, як переконує І. Тараненко, основними мотивами їхньої поведінки стають власні бажання і капризи, що призводить до формування егоїстичних рис характеру і створює значні труднощі у вихованні [8, с. 102].

Водночас дослідники намагаються синтезувати комплекс зовнішніх та внутрішніх характеристик девіантної поведінки підлітків. Так, наприклад, Т. Райфшнадер виокремлює особистісні характеристики девіантності (високий рівень агресивності та тривожності, акцентуації характеру, неадекватність самооцінки, порушення процесу спілкування, низький рівень самоконтролю та відповідальності) та поведінкові

прояви (систематичні дисциплінарні порушення, брехня, деструктивні прояви поведінки, часті афективні реакції тощо) [6, с. 10].

Натомість Т. Окушко пропонує узагальнити в такому комплексі психологічні, культурні та соціальні характеристики девіацій підлітків та аналізувати такі прояви через вивчення «особливостей психічних процесів, зокрема активності чи пасивності, зосередженості чи неуважності, відкритості чи замкнутості; у формі низької загальної культури; у вигляді соціально зумовлених якостей та рис характеру» [5, с. 21].

А з погляду В. Менделевича до типово підліткових девіацій слід віднести «дисморфоманічну і гебоїдну поведінку, дромоманію і піроманію, анорексію, поведінку на основі сором'язливості» [4, с. 204].

Узагальнюючи викладені думки вчених стосовно характерологічних проявів девіантної поведінки підлітків, бачиться доцільним виокремити ще й такі їх різновиди, як: виражені прояви, які є помітними у реальній поведінці (грубість, агресивність, недисциплінованість, постійні протести, небажання виконувати прохання дорослих, прогули уроків у школі, неадекватні реакції, шкідливі звички, вживання ненормативної лексики); приховані прояви (відсутність зацікавленості в навчанні, закомплексованість у взаємодії з дорослими та однолітками, невпевненість у розмові, постійна тривожність та апатія).

Таким чином, можливим є висновок про те, що девіантна поведінка є комплексом чітко виражених дій та вчинків у поєднанні з прихованими формами порушення психічних процесів, що змінюють внутрішню рівновагу особистості та завдають шкоди іншим людям, суспільству загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апетик Н.П. Моральна саморегуляція як умова попередження девіантної поведінки підлітків : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Наталія Михайлівна Апетик ; Ін-т психології ім. Г. Костюка АПН України. – К., 2001. – 20 с.
2. Демічева А. В. Проблеми девіантної поведінки молоді в умовах трансформації сучасного українського : дис. ... канд. соц. Наук : 22.00.06. / Алла Валеріївна Демічева ; Харк. держ. ун-т. – Х., 1998. – 23 с.
3. Клейберг Ю.А. Девиантология : хрестоматия / Ю.А. Клейберг – СПб. : Речь, 2007. – 411 с.
4. Менделевич В. Д. Психология девиантного поведения : учеб. пособие / В. Д. Менделевич. – СПб. : Речь, 2005. – 445 с.
5. Окушко Т.К. Соціально-педагогічні умови корекції девіантної поведінки підлітків у позашкільних навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Тетяна Костянтинівна Окушко. Ін-т проблем виховання АПН України. – К., 2009. – 240 с.
6. Райфшнайдер Т. Ю. Психологическая поддержка подростков с девиантным поведением : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Татьяна Юрьевна Райфшнайдер ; НГОУ «Московский психолого-социальный институт». – М., 2008. – 151 с.
7. Самойлов А. М. Профілактика девіантної поведінки підлітків у соціально-виховному середовищі загальноосвітньої школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Анатолій Миколайович Самойлов; Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2017. – 23 с.
8. Тараненко І.В. Роль корекційно-педагогічної діяльності у вихованні підлітків з девіантною поведінкою / І.В. Тараненко // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. Вип. 18 (1-2015) – Кам'янець-Подільський, 2015. – С. 99–104

9. Федорченко Т.Є. Профілактика девіантної поведінки школярів в умовах соціокультурного середовища: соціально-педагогічний аспект: монографія / Т. Є. Федорченко; НАПН України, Ін-т пробл. виховання. –Черкаси : Чабаненко Ю.А., 2011. – 492 с.

Ревасевич І. С.

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри психології та соціальної роботи

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

ПСИХОКУЛЬТУРНІ ПЕРЕДУМОВИ СТАБІЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНОЇ АДАПТОВАНOSTI У СИСТЕМІ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Як відомо, процес систематичної шкільної освіти – один з найважливіших періодів у житті кожної особистості. Він пов'язаний не лише зі зміною соціальної ситуації розвитку, її соціального статусу й освоєнням нової соціальної позиції – школяра, а й із сукупністю різноманітних аспектів зреалізування її як індивідуальності та універсума у всьому розмаїтті сучасного проблемного і водночас цікавого життя. Спектр психологічних проблем школярів досить широкий: втрата навчальної мотивації, низька успішність, неорганізованість, занижена самооцінка, конфліктні взаємини з учителями та ровесниками, ситуативна не- і дезадаптованість, різні форми девіантної поведінки тощо. Головною причиною зазначених труднощів, на думку вітчизняних науковців, є недостатнє врахування сучасною традиційною школою і суспільством загалом глибинних закономірностей і потреб вікових етапів формування особистості, а також ігнорування індивідуальних психологічних і психофізіологічних особливостей дітей як результат стандартизованих вимог до їхньої поведінки [2]. Щоб розвивати особистість, навчання «повинне постійно ставити перед учнями вищі вимоги, спираючись не на дозрілі, а на визріваючі психічні функції» [6, с.19].

Відтак сьогодні актуальною є потреба якісної зміни організації та управління освітньою діяльністю у шкільній соціосистемі з метою запровадження новітньої моделі навчання – модульно-розвивальної (А.В. Фурман [4; 5], О.Є. Гуменюк [1]), покликаної стимулювати особистісне зростання, власну самобутність, духовне самовдосконалення і творчу самореалізацію кожного учасника навчально-виховного процесу.

Модульно-розвивальна експериментальна система «первинно спроектована, з одного боку, на прогресивному підґрунті добре відомих у вітчизняній педагогічній науці і практиці теоретичних систем розвивального навчання (Л. Виготський, Л. Занков, В. Давидов, М. Махмутов, О. Матюшкін), з іншого – на вивченні досвіду реалізації принципу модульності у системі навчання дорослих і молоді (П. Юцявічене, Є. Сковін, А. Алексюк)» [5, с. 97].

У модульно-розвивальній системі, за твердженням А.В. Фурмана, процеси «навчання, виховання, освіти і самореалізації – це засадничі форми вітакультурного входження юного покоління в суспільне життя» [3, с. 84]. Відтак, щоб навчальна дія-